

Dyslexieprotocol

Anita Blikman

5 januari 2026

Zijn
Wie wil jij ~~worden~~?

Beknopte toelichting inhoud:

In het 'Dyslexieprotocol Carmel College Salland' wordt de visie op de begeleiding van leerlingen met dyslexie toegelicht. Het protocol geeft informatie over de onderkenning van dyslexie bij de leerling en over de begeleiding van de dyslectische leerling.

Routing in school:

De basis voor dit protocol is het Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie 2021.

	Directie vergadering: ☒ besluit genomen op Datum: 17 januari 2019	
--	---	--

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Wat is dyslexie	3
Criterium van ernst	3
Criterium van hardnekkigheid	3
Criterium van exclusiviteit	3
3. Beleid van de school ten aanzien van dyslexie	4
4. Signalering en diagnostiek van dyslexie	5
Signalering	5
Screening	5
Onderzoek	5
Samengevat	5
5. Overzicht van maatregelen voor dyslectische leerlingen	5
5.1 Als je dyslectisch bent	5
Faciliteitenpas	5
5.2 Compenserende maatregelen (Faciliteiten):	5
Indien nodig	6
M.b.t toetsen	6
Faciliteiten bij Examens volgens wetgeving	6
5.3 Dispenserende maatregelen (Vrijstelling):	6

1. Inleiding

In het 'dyslexieprotocol' wordt beschreven hoe op onze school wordt gewerkt aan het onderkennen van dyslexie en het omgaan met dyslectische leerlingen.

In het 'Dyslexieprotocol' wordt de visie op de begeleiding van leerlingen met dyslexie toegelicht. Het protocol geeft informatie over de onderkenning van dyslexie bij de leerling en over de begeleiding van de dyslectische leerling. De basis voor dit protocol is het Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie 2021.

2. Wat is dyslexie

Sinds september 2021 hanteren we in Nederland de definitie van dyslexie zoals die is geformuleerd in de Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie:

"Dyslexie is een lees- en/of spellingprobleem dat ernstig en hardnekkig is en dat gedifferentieerd dient te worden van laaggeletterdheid als gevolg van een gebrekkig onderwijsaanbod en als gevolg van een bredere omgevings-, neurologische, sensorische en/of gedragsproblematiek."

Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking.

Dyslexie wordt dus zichtbaar bij het leren lezen en spellen, vooral bij het aanvankelijk lezen, maar ook bij het leren van een vreemde taal. Het is een probleem met de woordherkenning en de automatisering. Niet elk kind dat moeite heeft met lezen en spellen is dyslectisch.

Dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs kunnen problemen hebben met:

- Lezen en/ of spellen op woordniveau in het Nederlands en in de moderne vreemde talen (nieuwe klank-tekenkoppelingen, ingewikkelde spellingafspraken);
- Het snel en accuraat lezen (decoderen) van teksten bij vakken;
- Het snel en accuraat spellen (coderen) bij functioneel schrijven bij vakken

Dyslexie is een stoornis die door een geregistreerde deskundige met behulp van onderzoek wordt vastgesteld. Hieruit volgt een officiële dyslexieverklaring wanneer er sprake is van dyslexie.

Er zijn 3 belangrijke criteria die gelden voor de vaststelling van deze stoornis:

Criterium van ernst

De beheersing van het lees- en/ of spellingniveau (accuratesse en/ of vlotheid) ligt significant onder het niveau dat vereist is in de (onderwijs)situatie waarin de leerling de lees- en spellingvaardigheid functioneel moet toepassen.

Criterium van hardnekkigheid

Ondanks adequate remediërende instructie en begeleiding in het verleden (primair onderwijs) of gedurende een periode in het voortgezet onderwijs, blijven de problemen in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau bestaan.

Criterium van exclusiviteit

Alternatieve verklaringen kunnen worden uitgesloten of bieden geen adequate verklaring voor de vastgestelde ernstige en hardnekkige lees- en/of spellingproblemen (denk aan verstandelijke beperkingen, andere psychische of neurologische stoornissen, psychosociale tegenslagen, onvoldoende deelname aan onderwijs).

Hoe kan dyslexie zich uiten?

Dyslexie kan zich uiten in lezen en spellen, maar ook alleen in lezen of spellen.

- Lezen: Leerlingen met dyslexie leren het lezen (veel) langzamer dan gezien hun cognitieve mogelijkheden te verwachten zou zijn. Ze hebben moeite om van spellend lezen tot het lezen van gehele woorden te komen. Het lezen blijft vaak langzaam gaan en kost veel moeite. Dit kan gevolgen hebben voor het begrijpend lezen. Binnen het begrijpend lezen kunnen leerlingen zowel problemen ervaren op het gebied van de taalvaardigheden als op het gebied van het leestempo. In dat laatste geval kost de leesteknik de leerling zoveel moeite, dat daardoor de betekenis (taalinhoud) minder

goed doordringt.

- Spelling: Bij leerlingen met dyslexie duurt het langer voordat ze de juiste letter kunnen koppelen aan de juiste klank waaruit een woord bestaat. Vaak blijven ze hardnekkige spellingfouten maken.

Bovenstaande belemmeringen hebben niet alleen invloed op de lees- en spellingsvaardigheden, maar kunnen ook in andere onderdelen van het onderwijs worden teruggezien. Niet elke leerling met dyslexie beleeft in dezelfde mate hinder van onderstaande problemen.

- Onthouden van instructies: Leerlingen ervaren moeilijkheden met het onthouden van instructies die bestaan uit verschillende fases. Ook komt het vaak voor dat lange, complexe instructies niet worden begrepen. Dat heeft niets te maken met de intelligentie maar met een minder goed/efficiënt werkend werkgeheugen.
- Uit het hoofd leren van feiten en namen: Leerlingen met dyslexie hebben vaak moeite om (leer)stof te onthouden die geen logisch verband of andere samenhang heeft. Deze stof moet 'gestampt' worden of ook wel uit het hoofd geleerd worden. Dit kan gevolgen hebben voor het aanleren van grammatica-rijtjes, de tafels bij het rekenen en topografie.
- Plannen en organiseren: Leerlingen met dyslexie ervaren vaker moeite met het noteren van het huiswerk en het aanbrengen van structuur in het huiswerk.
- Luisteren in een lawaaiige omgeving: Leerlingen met dyslexie hebben een minder efficiënte verwerking van de informatie. In een lawaaiige omgeving hebben ze meer moeite om anderen te verstaan.
- Vreemde talen: Iedere taal kent zijn eigen problemen. Voor elke leerling met dyslexie kan een verschillend onderdeel binnen de moderne vreemde taalproblemen opleveren. Het aanleren van een nieuwe taal vergt bij leerlingen met dyslexie een hogere inspanning.
- Sociaal emotioneel functioneren: Leerlingen met dyslexie moeten zich over het algemeen vaak meer inspannen voor schoolse taken dan leerlingen zonder dyslexie. Leerlingen kunnen faalangst ontwikkelen, gedemotiveerd raken of een laag zelfbeeld ontwikkelen. Om te voorkomen dat leerlingen ongemotiveerd of faalangstig worden is een adequate begeleiding van groot belang.

3. Beleid van de school ten aanzien van dyslexie

'Dyslexie is geen reden om het bijltje erbij neer te gooien en niets meer te doen, maar is wel een reden om het anders te mogen doen.'

Kinderen met dyslexie vertonen specifieke leerproblemen op het terrein van lezen en schrijven. De automatisering van lezen en/of spelling ontwikkelt zich niet, dan wel onvolledig of zeer moeizaam. Dit heeft invloed op het opnemen, verwerken, opslaan en reproduceren van informatie.

Deze leerproblemen kunnen niet verholpen worden, maar signalering, erkenning en ondersteuning van leerlingen door middel van faciliteiten vergroten de kans op een goede schoolloopbaan.

Wij willen onze leerlingen voorbereiden op onze complexe en veranderende samenleving. Daarvoor willen wij bij leerlingen zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid ontwikkelen. Hen helpen hun talenten en mogelijkheden te ontdekken en te ontplooien, zowel cognitief als emotioneel en sociaal. Wij willen leerlingen helpen om hun grenzen te verleggen door hun aanpassingsvermogen en flexibiliteit te stimuleren, hen uitdagen om het beste uit zichzelf te halen.

Het doel van de dyslexiebegeleiding is om de dyslectische leerling inzicht te geven in zijn/haar specifieke vaardigheden en de leerling te begeleiden in het zo zelfstandig mogelijk inzetten van deze vaardigheden voor het zo optimaal mogelijk ontwikkelen van zijn/haar capaciteiten.

De uitgangspunten zijn dat:

- De leerling leert omgaan met dyslexie;
- De leerling een opleiding volgt die past bij zijn/haar cognitieve niveau;
- De begeleiding uitgaat van het zogenaamde handelingsgericht werken: aansluiten bij de behoefte/hulpvraag van de leerling. In de praktijk betekent dit: doen wat werkt en wat mogelijk is.

De begeleiding van dyslectische leerlingen is gedurende de gehele schoolperiode gericht op de individuele leerling. Wat heeft deze leerling nodig, we werken handelingsgericht. De mentor overlegt met leerling en ouders welke specifieke aandacht nodig is en evt. welke specifieke hulpmiddelen worden ingezet. Gezamenlijk wordt gekeken naar de mogelijkheden en haalbaarheid.
(Meerjarenbeleidsplan 2022-2026 CCS)

4. Signalering en diagnostiek van dyslexie

Signalering

Als er vermoedens zijn van dyslexie bij een leerling (vanuit leerling/ouders/lesgevend docenten) dan wordt het signalering dossier opgestart. Aan de hand van dossieranalyse, informatie vanuit het basisonderwijs, vanuit het docententeam, eventuele signaleringstesten en in overleg met de orthopedagoog wordt besloten of de leerling in aanmerking komt voor verdere screening. Het kan zijn dat er eerst intern of extern trainingslessen gevolgd moeten worden. Deze zijn dan nodig om de hardnekkigheid (didactische resistentie) aan te tonen. Als er geen aanleiding is voor verder onderzoek naar dyslexie kunnen ouders besluiten om buiten school een dyslexie onderzoek te laten verrichten. Dit onderzoek is voor kosten van de ouders. School vergoedt dit onderzoek niet.

Screening

De dyslexiescreening dient als vooronderzoek. De dyslexiecoördinator en de orthopedagoog voeren dit vooronderzoek uit. Als na screening blijkt dat er mogelijk sprake is van dyslexie dan zal de school in overleg met ouders het onderzoek naar dyslexie uitvoeren.

Onderzoek

Indien ouders toestemmen om het onderzoek door school te laten uitvoeren.

Als ouders een dyslexieverklaring bij school inleveren behoudt de school zich het recht voor om deze verklaring te leggen naast de checklist dyslexieverklaringen voor scholen en instellingen. (12 juli 2016, OCW).

Samengevat

- In het bezit van een dyslexieverklaring - à faciliteiten
- Signalering à vooronderzoek à screening à onderzoek à dyslexieverklaring à faciliteiten
- Signalering → vooronderzoek → screening → onderzoek → geen dyslexie → geen faciliteiten
- Signalering → vooronderzoek en/of screening → geen onderzoek.

5. Overzicht van maatregelen voor dyslectische leerlingen

5.1 Als je dyslectisch bent

Leerlingen die het voortgezet onderwijs (VO) binnenkomen met een dyslexieverklaring, of zij die deze verklaring in het VO ontvangen, worden handelingsgericht begeleid. Geen leerling heeft dezelfde behoeften, dus is belangrijk: wat heeft deze leerling nodig. Bij het vaststellen van de begeleiding wordt gebruik gemaakt van de adviezen uit de dyslexieverklaring van de deskundige. De expertise van de dyslexiecoördinator wordt vanuit school ingezet.

Faciliteitenpas

De leerling ontvangt een faciliteitenpas. De leerling heeft deze faciliteitenpas bij zich in de lessen. Op deze pas staat van welke faciliteiten de leerling gebruik kan maken.

Gedurende het schooljaar kunnen dyslectische leerlingen terecht bij de mentor als aanpassing van de begeleiding nodig lijkt. Een verzoek om aanpassing kan vanuit de leerling/ ouder(s)/verzorger(s) of vanuit het docententeam komen. In overleg met de dyslexiecoördinator kan de begeleiding eventueel worden bijgesteld.

5.2 Compenserende maatregelen (Faciliteiten):

Toekenning van deze faciliteiten is afhankelijk van de adviezen die voortkomen uit de dyslexieverklaring van de deskundige en het gesprek met leerling en ouders.

Indien nodig

- Kopiëren van aantekeningen van klasgenoten.
- Bij een PowerPoint op het bord, docent vragen om een hand-out van de Power Point.
- Auditieve ondersteuning; dyslectische leerlingen kunnen gebruik maken van het voorleessoftwareprogramma ClaroRead.

M.b.t toetsen

- Verlenging toets tijd of verkort werk
- Toetsen worden aangeboden op lettertype Arial 12 (voorgeschreven door de overheid).
- Toetsen met een overzichtelijke lay-out.
- Auditieve ondersteuning; dyslectische leerlingen kunnen gebruik maken van het voorleessoftwareprogramma ClaroRead.

Faciliteiten bij Examens volgens wetgeving

- Verlenging van de examentijd per examen volgens, in overeenstemming met de wettelijke actuele richtlijnen van het College voor Toetsen en Examens.
- Toestaan van hulpmiddelen (voorleessoftware, inzet computer om te typen i.p.v. schrijven).

De directeur beslist, op basis van de actuele wettelijke bepalingen en een gemotiveerd advies van de coördinator voor iedere dyslectische leerling van welke vrijstellingen en faciliteiten gebruik gemaakt mag worden. Voorwaarde voor het gebruik van hulpmiddelen tijdens het examen is dat de leerling in het voorexamenjaar en/of in het examenjaar hier gebruik van heeft gemaakt.

5.3 Dispenserende maatregelen (Vrijstelling):

In jaar 2 van het vmbo wordt naast Nederlands en Engels het vak Duits aangeboden. Mocht blijken dat een dyslectische leerling na geleverde inspanning onoverkomelijke problemen blijft houden met het vak Duits dan kunnen ouders een schriftelijk verzoek tot dispensatie indienen. De mogelijk vrijgekomen uren moeten ingezet worden voor het vak Nederlands en/of het vak Engels.

In bijzondere gevallen kan in klas 4 atheneum soms dispensatie verleend worden voor het volgen van één van de moderne vreemde talen. Ouders moeten hiervoor een schriftelijk verzoek indienen. Zie richtlijnen dispensatie moderne vreemde talen.

De orthopedagoog samen met de directeur moeten voor deze maatregel toestemming verlenen. Het Carmel College Salland volgt het examenreglement en de aanwijzingen van de inspectie. Voor uitzonderlijke vragen wordt de inspectie geraadpleegd.